

Programma de Bibliotheek en basisvaardigheden

Kwartaalrapportage 2020 Q2

De Koninklijke Bibliotheek (KB) en de Stichting Samenwerkende POI's Nederland (SPN) werken, samen met de lokale bibliotheken, in het [programma de Bibliotheek en basisvaardigheden](#) (BBV). Het programma zet zich in om de gezamenlijk afgesproken doelstellingen te behalen.

Deze rapportage belicht de resultaten van de plannen en de acties die hieraan zijn verbonden.

Speerpunten voor 2020: Digitale inclusie en verdere alliantievorming, Opleiding Frontoffice-medewerkers, Verbinding curatie en preventie (gezinsaanpak), Doorontwikkeling trajecten Leren en ontwikkelen, Certificering Taalhuizen en Integratie & inburgering.

Ondersteuning donoregistratie goed van start

Netwerk & Beleid

Hieronder ook Innovatie & Doorontwikkeling

- Op 1 juli 2020 is de nieuwe Donorwet ingegaan. Bibliotheken kunnen hierover - vooral vanaf september - vragen verwachten. De KB en stichting Digisterker werken met het ministerie van VWS aan ondersteuning voor bibliotheken. Voor het publiek is er een [online omgeving](#) met informatie en oefenmogelijkheid voor registratie. Deze is toegankelijk via een [blueprint-pagina Donoregistratie](#). Er is een [marketingtoolkit](#) met aanpasbaar promotiemateriaal in de landelijke huisstijl en voorlichtingsmaterialen van VWS voor het [publiek](#), waarvan bibliotheken half juni een startpakket ontvingen en die [na te bestellen](#) zijn. Ruim 160 medewerkers volgden in juni een [webinar](#). Verder zijn er voor hen een factsheet, handreiking en de [themapagina Donoregistratie](#) gemaakt. In de [Biebtobieb-groep Donoregistratie](#) kunnen bibliotheken informatie, ervaringen en vragen uitwisselen.
- Vanwege de coronamaatregelen hebben bibliotheken en POI's veel inzet gepleegd op digitaal aanbod in allerlei vorm. De KB roept bibliotheken op om [kansrijke initiatieven van digitaal aanbod voor kwetsbare groepen](#) te melden, die zij geschikt vinden om landelijk op te pakken. De POI's inventariseerden initiatieven in coronatijd, gericht op kwetsbare mensen. Voorbeelden zijn gedeeld in de Programmaraad. In vervolgsessies met de werkgroep Collectie & Programmering wordt besproken hoe bibliotheken te inspireren en ondersteunen om de dienstverlening weer (fysiek) op gang te brengen.
- Nu bibliotheken hun fysieke dienstverlening voorzichtig opstarten, werken we nog steeds aan digitaal aanbod. Verbeterd is de landelijke en blueprint-pagina voor bibliotheeksites [Digi-taalhuis](#) met aanbod voor kwetsbare groepen. De pagina biedt een alternatief of aanvulling op de fysieke taalhuizen met informatie, educatieaanbod, hulp en aanbod voor vrije tijd en hobby. De [online trainingen van SkillsTown](#) worden - door een bredere doelgroep - [goed gebruikt](#). In het tweede kwartaal zijn er 6.230 vouchers aangevraagd, waren er 2.253 actieve gebruikers die samen 4.440 modules trainingen volgden. Een korte cursus geluk, het webinar smartphone-fotografie en de e-learning Frans en Engels scoorden het hoogst.
- Vijf bibliotheken draaien met subsidie van OCW (via KB) [pilots Leven Lang Ontwikkelen \(LLO\)](#) om een laagdrempelige leeromgeving te realiseren voor mensen, opgeleid tot mbo4; werktitel 'inloopschool'. De bibliotheken werken samen met partners en de doelgroep elk een concept uit. Georges Elissen van Rijnbrink is projectleider vanuit SPN. Vanwege corona ligt de dienstverlening

stil en is een half jaar verlenging aangevraagd (tot medio 2021). Wel zijn de vijf pilot-bibliotheken intensief aan de slag gegaan met de online trainingen van SkillsTown.

- SPN maakte [twee handreikingen](#): hoe kwetsbare mensen van dienst te zijn in de anderhalvemeter-maatschappij.
- Het [onderzoek Geïnformeerd burgerschap voor iedereen](#) wil verhelderen welke factoren de ontwikkeling van digitale geletterdheid stimuleren, en welke factoren juist niet. Laaggeletterden vormen een van de twee doelgroepen. Biblionet Groningen, de KB, de Rijksuniversiteit Groningen en andere partners werken de komende vier jaar samen aan het onderzoek.
- De KB neemt deel in het [Digital Travellers Project](#), een Erasmus+ project vanuit de EU, looptijd oktober 2021. Het wil mensen digitaal vaardiger maken in Finland, België, Polen en Nederland. De KB trekt de [inventarisatie van leermiddelen](#) in deze landen. In juli ronden we deze fase af en beginnen we met de werving van bibliotheken voor de pilot. Ook zijn de doelgroepen voor de pilot vastgesteld. In Nederland zijn dat ouderen, werklozen en laaggeletterden.
- Het ITTA start een [onderzoek naar het aanbod voor anderstaligen rond basisvaardigheden](#) bij bibliotheken en taalhuizen. Daarin wordt gekeken hoe dit aanbod aansluit op de leerbehoeften van de doelgroepen, en in hoeverre er lokaal voor alle doelgroepen passend aanbod is. Dit gebeurt in opdracht van KB en Het Begint met Taal.
- SPN werkt verder aan afstemming en samenwerking tussen POI's op speerpunten, en aan speerpunten die landelijk kunnen worden opgepakt. In het kernteam BBV-SPN en de Programmaraad BBV vindt afstemming en kennisdeling plaats. Doel is om projectleiders en uitvoerders in bibliotheken een 'helikopterview' te bieden over de veelheid van (bij)scholing voor medewerkers, al dan niet productgericht. Dit vanuit een doorlopende leerlijn en met profilering om de beoogde mensen tot deelname te stimuleren.
- De KB doet mee aan de [alliantie Digitaal Samenleven](#). De Alliantie neemt met andere partijen het initiatief om laptops en tablets in te zamelen en te verdelen onder Nederlanders die nu niet digitaal mee kunnen doen. Hiervoor is een belijning opgezet die deze mensen op weg kan helpen en naar de bibliotheek kan verwijzen voor meer hulp of training.
- De landelijke dag Basisvaardigheden op 9 november vervalt vanwege de coronabeperkingen.
- Op 5 oktober is er een digitale bijeenkomst voor bibliotheekmedewerkers die normaal gesproken naar de landelijke dag Basisvaardigheden komen, om onder meer:
 - stil te staan bij de impact van de coronacrisis op kwetsbare mensen
 - de plannen van het programma Bibliotheek en basisvaardigheden door te nemen
 - inspiratie op te doen door voorbeelden van andere bibliotheken en organisaties

Scenario's voor dienstverlening en exploitatie IDO verschenen

1 Digitale inclusie (met Netwerk van Publieke Dienstverleners, NPD)

Met het plan [Digitale Inclusie, ondersteuning voor kwetsbare burgers](#) beogen bibliotheken en twaalf uitvoeringsorganisaties van de overheid twee hoofddoelen: de zelfredzaamheid bevorderen en hulp bieden aan minder digitaal vaardige mensen via het Informatiepunt Digitale Overheid (IDO).

Een [animatie](#), [themapagina](#) en [filmpje](#) voor lokale en landelijke partners dienen als introductie.

- Vijftien kopgroep-bibliotheken zijn vorig jaar gestart met het IDO. In 2020 en 2021 starten 70, respectievelijk 44 nieuwe bibliotheken; in totaal 129 bibliotheken (93 procent). Vanwege de coronamaatregelen verschuiven meer openingen naar 2021.
- Voor bibliotheken zijn er: het [huisstijlhandboek](#) en [promotiematerialen](#) voor opening, inrichting en lokale promotie, inclusief [blueprint-pagina voor publiek](#). Materialen zijn aan te passen en te bestellen of downloaden. Elke bibliotheekorganisatie kan promotiemateriaal bestellen voor € 750,- inclusief btw, vanuit landelijke subsidie. Er is een campagneconcept ontwikkeld dat in Q2 is aangepast vanwege de coronamaatregelen. De campagne-filmpjes worden in de zomer van 2020 geproduceerd. Mediabureau Zigt - via aanbesteding geselecteerd - adviseert over de inzet van media en begeleidt de media-inkoop. Verder zijn er: een [flyer over het IDO](#) (door SPN) voor lokale partners, een overzicht van uitvoeringsorganisaties, documenten om plannen voor het IDO te concretiseren en een stappenplan (door SPN). In Q2 verscheen bovendien een [blueprint-pagina IDO Baliemenu](#) voor medewerkers, naar voorbeeld van de bibliotheek in Leeuwarden.
- Vanwege de corona-maatregelen is voor bibliotheekmedewerkers de [e-learningmodule IDO opengesteld](#) over de dienstverlening en websites van de NPD-partijen. Daarnaast is de opzet van de lokale vaardigheidstraining voor bibliotheken die met het IDO starten, aangepast vanwege de coronamaatregelen. Voor bibliotheken die binnenkort starten, was er eind juni een interactief [webinar](#), als onderdeel van de IDO-scholing. Eind mei heeft de digitale train-de-trainer voor POI's plaatsgevonden voor Privacy in het IDO. Zie over scholing ook punt 9
- Bibliotheken zetten hun aanbod digitale vaardigheden in G!DS, zodat de NPD-partijen goed kunnen doorverwijzen; een voorwaarde in de subsidieregeling. Voor NPD-partijen is er een [G!DS-pagina](#) om vast te leggen hoe elke partij doorverwijst. SPN ondersteunt bibliotheken bij de invoer.
- Op Biebtobieb zijn twee groepen ingericht:
 - [BBV&G!DS; bibliotheken](#) (open groep) voor informatie en uitwisseling rond invoer in G!DS en de landelijke website HetInformatiepunt.nl
 - BBV&G!DS; voor ondersteuningsteam POI's en de POI's (besloten groep); een werkomgeving om kennis, reacties, documenten en vraag/antwoord uit te wisselen
- De landelijke website [Het Informatiepunt](#) is sinds april online en in juni verbeterd. Twee animaties voor promotie zijn beschikbaar. Doel: [bibliotheken](#) te ondersteunen en [lokale partners](#) te enthousiasmeren hiermee aan de slag te gaan. In ontwikkeling is een derde animatiefilmje over gegevens invoeren in G!DS voor HetInformatiepunt.nl. SPN biedt advies en ondersteuning; het projectondersteuningsteam bestaat uit provinciaal servicemanagers G!DS die de bibliotheken begeleiden bij het doorlopen van het stappenplan en de juiste gegevensinvoer. Hiervoor vonden werksessies plaats, zowel met bibliotheken als met POI's.
- Bibliotheken kunnen starten met een [lokale variant van Het Informatiepunt](#); pilot-bibliotheken Dordrecht, Arnhem en Hengelo realiseerden een lokale variant. Een landelijke bijeenkomst voor POI's over de sociaal-educatieve kaart is in voorbereiding (28 september en 27 oktober).
- In mei verscheen het onderzoeksrapport [Exploitatiemodellen en rendement IDO's in bibliotheken](#). Bureau Ecorys deed het onderzoek in opdracht van de KB onder de vijftien kopgroep-bibliotheken om scenario's voor dienstverlening en exploitatie op te stellen. Ook SPN leverde input.
- Ook in mei publiceerden we over de [ontwikkeling van een registratietool](#) waarmee bibliotheken met een IDO hun gegevens kunnen vastleggen. Eind van dit jaar is de ingebruikname gepland. We testen eerst met de kopgroep-bibliotheken.

2 Belastingdienst 2019-2022

- 130 bibliotheken (94 procent) doen mee aan het convenant voor [samenwerking KB-Belastingdienst](#) via de [subsidieregeling 2019-2022](#).
- Vanwege de corona-maatregelen moesten bibliotheken hun fysieke activiteiten stilleggen. Ook de landelijke campagne is stilgelegd. Bibliotheken kunnen mensen met uitstel van aangifte (tot 1 september) beperkt ondersteuning bieden. De Belastingdienst heeft oog voor de omstandigheden en zal geen subsidie terugvorderen van bibliotheken die vanwege de coronabeperkingen hun dienstverlening niet konden realiseren. Zie [Biebtobieb](#) voor voorbeelden van dienstverlening, groep Crisisbieb (Lisenka Akse, 18 juni) en Participatie & Zelfredzaamheid (Ilse Lodewijks, 29 mei).
- De Bibliotheekmonitor (voorheen BOP) meet ook de impact van de coronamaatregelen op de activiteiten.
- De geplande landelijke bijeenkomst voor bibliotheken op 26 juni moest vervallen. Op deze dag vond een training plaats voor POI-adviseurs over samenwerking met maatschappelijke dienstverlening in het kader van de Belastingdienst.
- De [G!DS-pagina](#) helpt bibliotheken en Belastingdienst bij doorverwijzing. Gegevens actueel houden is een voorwaarde in het convenant. Dit raakt ook aan de bredere, landelijk dekkende sociaal-educatieve kaart, zie punt 1. De uitvoer ligt bij SPN, inclusief ondersteuning van bibliotheken.

Arabische themacollectie verschenen

3 Integratie

- In 2020 start een pilot met de werkgroep Integratie (Cubiss, Probiblio, Rijnbrink en Het Begint met Taal (HBmT)) en enkele bibliotheken om nieuwkomers te helpen inburgeren. De pilot helpt bij de nieuwe Wet inburgering; met aanbod voor nieuwkomers en bij het gesprek met de gemeente. Op 12 en 19 mei waren er digitale bijeenkomsten. Met deze pilot en dit werktraject halen we input op voor de pilot in het punt hierna.
- KB en HBmT onderzoeken de witte vlekken in de dienstverlening van bibliotheken rond integratie en inburgering. Zo bekijken we hoe we voor anderstaligen die Nederlands of andere basisvaardigheden willen leren, het aanbod (nog) beter kunnen aansluiten op de leerbehoefte. Het onderzoek wordt uitgevoerd door ITTA. Op basis van de uitkomsten volgt in de eerste helft van 2021 een pilot om partnerorganisaties goed voor te bereiden op de nieuwe Wet inburgering, die op 1 juli 2021 in werking treedt.
- In 2020 wil de KB het gebruik van de inburgeringspakketten van Boom in bibliotheken stimuleren. De KB maakt hierover afspraken met Boom. Geïnteresseerde bibliotheken kunnen zich opgeven.
- Werkgroep Integratie: NBD Biblion biedt naast de [themacollectie Poolse boeken](#) nu ook een [Arabische themacollectie](#). Pages Bookstore zorgt voor voldoende titels en exemplaren.
- De KB kijkt samen met partners zoals HBmT hoe het thema integratie de komende jaren ingevuld kan worden. De werkgroep denkt mee over aanpak rond de nieuwe wetgeving, waarbij de gemeente een grotere rol krijgt.

4 Gezinsaanpak

- In 2020 werken KB, SPN en Kunst van Lezen verder aan gezinsaanpak binnen Tel mee met Taal. Komend jaar voeren we met bibliotheken projecten uit, gericht op de laagtaalvaardige ouder. Deze schuiven door naar de tweede helft 2020, mits er meer mogelijk is in bibliotheken en op locatie. Belangrijk aandachtspunt is om de specialisten Basisvaardigheden en Jeugd bij elkaar te brengen. Bij meerdere POI's lopen gezamenlijke projecten.
- Ontwikkelingen worden bijgehouden in de [Biebtobieb-groep Gezinsaanpak](#).
- De werkgroep Gezinsaanpak van SPN bereidt twee webinars voor, voor POI-adviseurs. Focus in webinar 1 is de interne positionering (HR) en in webinar 2 gaat het om de positionering in het lokale netwerk (marketing).
- KvL, KB en L&S bereiden een subsidieaanvraag voor om gemeenten te ondersteunen in de verdere verbinding tussen preventie en curatie bij het programma Tel mee met Taal.

5 Collectie & Programmering

- De werkgroep Collectie & Programmering coördineert inhoudelijk de invulling van de thema's Basisvaardigheden op de [website Bnetwerk](#), zie ook punt 7. Voor 2020 is een werkplan opgesteld. Speerpunten zijn:
 - De informatie hergroeperen, samen met de redactie, met meer aandacht voor het strategische belang van thema's, zie ook punt 8.
 - Een structurele verbinding tussen werkgroep en webredactie.
 - Deelnemen vanuit de werkgroep aan de landelijke werkgroep Digitale content, onder meer een overzicht van digitale content voorbereiden, en scholing organiseren.
- De werkgroep is verantwoordelijk voor inventarisatie van de dienstverlening in coronatijd en daarna.

6 Monitoring

- In 2019 zijn 110 bibliotheken gestart met effectonderzoek met de Effectenmonitor, waarmee zij vragenlijsten uitzetten onder deelnemers aan cursussen. In 2020 gaat dit landelijke instrument voor effectmeting verder onder de naam [Impactmonitor](#). De resultaten helpen bij de evaluatie van educatieve programma's en bij de verantwoording aan externe stakeholders. Er zijn vier modules: computer & internet, sociale media, e-overheid en de Nederlandse taal.
- De monitoring van de dienstverlening rond de Belastingdienst en het programma Digitale inclusie gebeurt via de [Bibliotheekmonitor](#), voorheen het Bibliotheekonderzoekplatform (BOP). Het onderzoek Belastingdienst ging van start op 8 juni.

7 Digi-Taalhuizen

- Sinds een pilot [certificering](#) is voor de Taalhuizen een kwaliteitskader beschikbaar om de kwaliteit verder te verbeteren. Taalhuizen worden de komende jaren gecertificeerd en worden hierbij (financieel) ondersteund. De KB werkt hierin samen met certificeringsorganisatie CBCT en Stichting Lezen & Schrijven. 28 bibliotheken starten dit jaar. De voorbereidingen zijn klaar, maar de uitvoering is vanwege de coronamaatregelen vertraagd. De training voor de auditors is uitgesteld, net als de filmpjes, op te nemen in taalhuizen. Ook de lancering in aanwezigheid van de minister staat on hold. Binnenkort wordt de subsidieregeling gepubliceerd. In ontwikkeling is hoe SPN en POI's bibliotheken hierbij kunnen ondersteunen.

Nieuwe website Bnetwerk.nl voor het bibliotheeknetwerk: ook voor basisvaardigheden volwassenen

8 Branche-communicatie & Kennisdeling

- Lezen & Schrijven en de KB willen het programma [Empowerment](#) implementeren bij taalhuizen in bibliotheken, onder meer via kosteloze training voor de [toolkit Empowerment](#). Verder heeft L&S geld beschikbaar voor drie à vier pilots. Doelen zijn:
 - Succesvolle cursussen Empowerment bij Taalhuizen/bibliotheken, plus doorstroom van deelnemers naar overig aanbod bij Taalhuis.
 - Deelnemers succesvol doorverwijzen naar aanbod bij andere organisaties zoals welzijn, vrouwenorganisaties of werktoeleiders.Drie bibliotheken zijn gestart met de pilot: OBA, Haarlemmermeer en Bergen (Limburg). De OBA-pilot ligt stil vanwege de coronamaatregelen.
- De [nieuwe website Bnetwerk](#) voor het bibliotheeknetwerk is online. Deze vervangt een aantal afzonderlijke sites waaronder [Bibliotheekbasisvaardigheden.nl](#). De verbeterpunten uit de enquête (Q1) nemen we hierin mee. De content wordt komende tijd verbeterd en aangevuld.
- In Q2 verschenen drie edities van de [Nieuwsbrief Bibliotheek en basisvaardigheden](#). Het bereik is met 1.070 abonnees ongeveer stabiel.
In Q2 verschenen twee *good practice*-interviews:
 - [Veel belangstelling voor activiteiten voor werkzoekenden, vijf bibliotheken over hun aanpak](#)
 - [Uitleg bij donorregistratie: wat organiseren bibliotheken zoal? Vier bibliotheken vertellen](#)
 - [Carla Boers, Biblionet Drenthe: gezinsaanpak in Coevorden](#)

9 Scholing & Deskundigheidsbevordering

- SPN is verantwoordelijk voor de scholing voor het programma Digitale inclusie, bestaande uit een e-learning en fysieke bijeenkomsten. De e-learning is vanwege de coronamaatregelen opengesteld voor alle medewerkers van bibliotheken die dit jaar een IDO openen. De fysieke bijeenkomst in februari kon doorgaan; die van juni is omgezet naar een [interactief webinar](#). Op 28 mei heeft de digitale train-de-trainer voor POI's plaatsgevonden voor de training Privacy in het IDO. POI's kunnen nu voor bibliotheken die circa een half jaar een IDO open hebben, deze training verzorgen.
- Vanwege de coronamaatregelen heeft de Bibliotheek Campus meer e-learnings opengesteld voor alle bibliotheekmedewerkers. Zo ook [Publieksservice en de maatschappelijk educatieve bibliotheek](#), zie ook punt 1. Het leertraject is door de tien pilot-bibliotheken [positief geëvalueerd](#). De e-learning krijgt twee nieuwe modules: Digitale inclusie (september) en Gezinsaanpak (eind 2020).
- KB en SPN willen het aanbod van leeractiviteiten voor Bibliotheek en basisvaardigheden evalueren en vernieuwen, omdat met name de leergang Consulent Basisvaardigheden niet goed loopt. SPN is in Q1 gestart met de inventarisatie en analyse. Het gaat om zaken als:
 - Landelijk en provinciaal aanbod (en andere aanbieders)

- Aantallen cursisten en potentiële deelnemers
- Analyse van evaluatiedocumenten van deze opleidingen